

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ВИДАВНИЦТВО «ЮРИДИКА»
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА

Міжнародна науково-практична конференція

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ
В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

27 вересня 2025 року

Організаційний комітет:

Голова організаційного комітету – **Сергій КОРОЄД** – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, виконавчач обов'язків президента Науково-дослідного інституту публічного права (Україна).

Заступник голови організаційного комітету – **Андрій БОРОВИК** – кандидат юридичних наук, доцент, відмінник освіти України, віцепрезидент з наукової роботи Науково-дослідного інституту публічного права (Україна).

Заступник голови організаційного комітету – **Наталія ДЕРЕВ'ЯНКО** – доктор філософії в галузі права, доцент, декан юридичного факультету Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (Україна).

Члени організаційного комітету:

Дмитро БОНДАР – кандидат наук з державного управління, доцент, заслужений працівник цивільного захисту України, ректор Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (Україна); **Валерій БУЖОР** – доктор юридичних наук, професор, президент Незалежної кримінологічної асоціації Республіки Молдова, почесний президент Інституту кримінального права та прикладної кримінології (Республіка Молдова); **Михайло ВІХЛЯЄВ** – доктор юридичних наук, професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва (Україна); **Владислав ВОЛКОВ** – доктор суспільних наук, доцент, ректор Балтійської міжнародної академії (Латвійська Республіка); **Валентин ГАЛУНЬКО** – доктор юридичних наук, професор, голова Академії адміністративно-правових наук (Україна); **Андрій ГОЛОВАЧ** – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, академік Національної академії вищої освіти України, директор Інституту права Донецького університету економіки та права (Україна); **Катерина ГОЛОВКО** – доктор юридичних наук, професор, директор Видавництва «Юридика» (Україна); **Сергій ГРЕЧАНЮК** – доктор юридичних наук, професор, ректор Пенітенціарної академії України (Україна); **Віталій ДЕМ'ЯНЧУК** – доктор юридичних наук, професор, ректор Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (Україна); **Олексій ДНІПРОВ** – доктор юридичних наук, старший дослідник, ректор Київського національного університету будівництва і архітектури (Україна); **Віктор МОШИНСЬКИЙ** – доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений працівник освіти України, ректор Національного університету водного господарства та природокористування (Україна); **Роман ПАВЕЛКІВ** – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, виконавчач обов'язків ректора Рівненського державного гуманітарного університету (Україна); **Руслан СЕРБИН** – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, ректор Національної академії внутрішніх справ (Україна); **Олександр СКРИПНЮК** – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, віцепрезидент Національної академії правових наук України, директор Інституту держави і права імені В.Корецького НАН України (Україна); **Євген СОБОЛЬ** – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (Україна); **Євген ТРУШЛЯКОВ** – доктор технічних наук, професор, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України, ректор Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна); **Дмитро ШВЕЦЬ** – доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, ректор Львівського державного університету внутрішніх справ (Україна).

Проблемні питання та перспективи розвитку вищої освіти та науки в Україні в умовах воєнного стану : Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права, 27 вересня 2025 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 176 с.

ISBN 978-966-397-532-0

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблемні питання та перспективи розвитку вищої освіти та науки в Україні в умовах воєнного стану» (27 вересня 2025 р.).

УДК [378+001]:[005.334+005.332.2](477)"364"(062.552)

ЗМІСТ

Фінансове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності в Республіці Польщі: досвід та можливості для України	
Атаманчук Наталія Іванівна.....	7
Роль наукової школи у підготовці дисертації на здобуття ступеня доктора філософії	
Богатирьов Іван Григорович	11
Окремі проблемні аспекти отримання вчених звань доцента і професора в Україні та можливі шляхи їх вирішення	
Боровик Андрій Володимирович.....	14
Окремі проблемні аспекти при захисті дисертації доктора філософії	
Боровик Людмила Андріївна	17
Inclusive education in higher education institutions: global trends and challenges for Ukraine	
Vasylenko Olena Viktorivna.....	20
Реалізація принципу взаємодії наук у публічному управлінні інформаційною сферою України в умовах воєнного стану	
Воронкова Олена Ігорівна.....	24
Сучасний стан розвитку та узагальнення адміністративного права України	
Галуцько Валентин Васильович, Галуцько Валентин Валентинович, Фелик Олександр Васильович.....	28
Проблеми набору студентів у релаксованих вищих навчальних закладах	
Головач Андрій Володимирович	35
Співробітництво України у галузі вищої освіти з Європейським Союзом	
Дем'янчук Віталій Анатолійович, Вархов Андрій Григорович	38
Українське освітнє законодавство: змістовні акценти у контексті євроінтеграційних прагнень України	
Дерев'янко Наталія Зеновіївна	42
Виш-викладання філософії у періоди невизначеності	
Діденко Лариса Віталіївна.....	46
Окремі питання викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання під час воєнного стану в Україні	
Долинська Марія Степанівна	50
Виклики та проблеми вищої освіти в умовах воєнного стану	
Доненко Валерій Вікторович.....	54

Аспекти підготовки студентів-іноземців англomовної форми навчання на кафедрі описової та клінічної анатомії Національного медичного університету імені О.О. Богомольця в умовах воєнного часу	
Камінський Ростислав Феліксівич,	
Дзевульська Ірина Вікторівна, Тимошенко Ірина Олексіївна	58
Про деякі питання державної політики України у сфері освіти і науки в умовах воєнного стану	
Колб Олександр Григорович, Богатиренко Оксана Вікторівна	59
Стратегування – запорука розвитку правничих шкіл України в умовах невизначеності	
Коломоєць Тетяна Олександрівна.....	62
Про деякі питання державної політики України у сфері освіти і науки в умовах воєнного стану	
Конопельський Віктор Ярославович,	
Дучимінська Леся Миронівна	66
Законодавче забезпечення пріоритетних напрямів розвитку юридичної науки в умовах воєнного стану	
Коросд Сергій Олександрович	68
Соціально-побутові умови праці та відпочинку наукових працівників: удосконалення правового регулювання	
Костюченко Олена Євгенівна.....	72
Безпечне освітнє середовище як чинник педагогічних умов розвитку стресостійкості здобувачів вищої освіти в умовах війни	
Кривошей Кирило Юрійович.....	76
Реалізація концепту «суспільного блага» у вищій освіті: закордонний досвід та його втілення в українських реаліях	
Кріцак Іван Васильович, Токар Петро Танасійович,	
Гладкова Євгенія Олексіївна.....	80
Нагальність відновлення галузі знань «Право», за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в Україні	
Курінний Євген Володимирович	88
Наукові погляди на розвиток цифровізації в умовах дії надзвичайних адміністративно-правових режимів в Україні	
Куш Олексій Євгенович	92
Виклики та перспективи впровадження педагогіки емпатерменту в українських університетах під час війни та післявоєнного відновлення	
Листопад Олексій Анатолійович	95
Методологічні аспекти викладання принципів конституційного права в умовах війни в Україні: від запитання до дискусії	
Львова Єлизавета Олегівна	99

Психологічна безпека академічних спільнот: від профілактики до кризових протоколів	
Малімон Віталій Іванович	104
Трансформація вищої освіти та науки України в умовах воєнного стану: виклики, адаптація та стратегії майбутнього	
Наумкіна Світлана Михайлівна	108
Щодо актуальних проблем науки кримінального права України в умовах воєнного стану	
Оробець Костянтин Миколайович	113
Фінансовий стан ЗВО в умовах турбулентності	
Панюк Тетяна Петрівна	116
Особливості викладання іноземної мови у вищих військових навчальних закладах в умовах воєнного стану: формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів	
Піддубна Анастасія Дмитрівна, Дзюба Ярина Петрівна	120
Інформаційні технології в оцінюванні наукових досягнень співробітників як складова управлінської діяльності в закладах вищої освіти та наукових установах	
Попович Василь Васильович, Сергієнко Вікторія Олександрівна, Бекесевич Анна Михайлівна, Гриник Ростислав Олегович	124
Особливості проходження практики студентами-правниками в умовах воєнного стану: від викликів до нових можливостей	
Риженко Ірина Миколаївна	131
Академічна правова наука: виклики та перспективи розвитку в умовах війни	
Скрипнюк Олександр Васильович	136
Підготовка фахівців для сфери стандартизації	
Смерницький Дем'ян Вікторович, Тригубенко Марина Володимирівна	140
Освіта без бар'єрів: інклюзивні практики та інновації в умовах воєнного стану	
Тимчишин Андрій Михайлович, Тимчишин К. В.	144
Прийняття на роботу науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти: сучасні тенденції в Україні	
Тищенко Олена Володимирівна	147
Сучасний розвиток вищої освіти в Україні у контексті глобальних та регіональних викликів	
Трушляков Євген Іванович, Дубинський Олег Юрійович	152
Екзистенційність університетів та наукових установ України	
Філіпович Мирослава Богданівна	156

Вища освіта та наука України у воєнний час: виклики та перспективи розвитку	
Хамініч Світлана Юріївна	160
Економічна ефективність впровадження ERP-систем у малому та середньому бізнесі та їх роль у підготовці сучасних фахівців	
Цимбал Андрій Георгійович	163
Правові підстави впровадження антикорупційної програми в закладах вищої освіти	
Шурупова Катерина Володимирівна, Барчак Ольга Миколаївна	165
Роль усної історії та етнографії у формуванні національної ідентичності в умовах війни	
Щербина Світлана Вікторівна	169
Education under Sirens: How Ukrainian Universities Fight for the Future	
Yahodzinskyi S., Yahodzinska V.	173

4. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-532-0-20>

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Кривошей Кирило Юрійович

аспірант,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

В умовах повномасштабної війни, яка спричинила вимушений перехід здобувачів вищої освіти до дистанційного та змішаного форматів навчання, особливої актуальності набули питання збереження ментального здоров'я, підтримки психологічної стійкості та розвитку внутрішніх ресурсів студентської молоді. Зростання рівня тривожності, емоційне виснаження, невизначеність майбутнього й соціальна ізоляція є чинниками, що суттєво впливають на здатність студентів ефективно навчатися та адаптуватися до нових реалій [1; 3; 5]. У цьому контексті надзвичайно важливим стає розвиток стресостійкості як ключової психолого-педагогічної якості здобувача, яка сприяє збереженню життєвої активності, емоційної стабільності та здатності до само-регуляції у кризових умовах. Одним із визначальних чинників розвитку стресостійкості в студентів є створення відповідних педагогічних умов, які повинні не лише відповідати освітнім потребам, а й забезпечувати підтримку психосоціального благополуччя. Водночас ефективність таких умов значною мірою залежить від якості освітнього середовища, в якому відбувається навчання та соціалізація студентів.

Саме комфортне, безпечне й підтримуюче освітнє середовище виступає фундаментом, на якому можуть бути побудовані всі інші педагогічні механізми формування стресостійкості. Забезпечення емоційного комфорту, відкритості до діалогу, визнання індивідуальних потреб студентів та психологічної безпеки сприяє розвитку довіри до навчального процесу, зняттю тривожності та активізації внутрішніх ресурсів молоді. У зв'язку з цим постає необхідність науково обґрунтувати роль і значення створення безпечного освітнього середовища як

невіддільної складової педагогічних умов розвитку стресостійкості здобувачів вищої освіти, а також визначити шляхи його впровадження в умовах сучасних викликів.

Створення безпечного та комфортного середовища можливе завдяки мінімізації стресового впливу освітнього простору за рахунок вивчення стресових факторів, підвищення компетентності суб'єктів освітнього процесу, створення умов безконфліктної міжособистісного взаємодії та розвитку механізмів стресостійкості здобувачів вищої освіти в процесі вивчення навчальних дисциплін за допомогою озброєння їх основними стратегіями управління стресом [2, с. 107]. Навчання в онлайн форматі не завжди здатне задовільнити потребу здобувачів у тісному емоційному особистісному спілкуванні. Це може негативним чином відображатись як на емоційному стані, так і на психосоціальному розвитку студентів [4]. Тому сьогодні викладачі закладів вищої освіти мають сприяти створенню середовища, яке забезпечить здобувачів інструментами та стратегіями профілактики та ефективного управління стресом. Створення комфортного та безпечного середовища мають містити в наступні ключові аспекти, а саме: безпечне в фізичному та інформаційному плані середовище; нульова толерантність до булінгу та дискримінації; сприяння розвитку психосоціальної підтримки здобувачів; гнучкість навчального процесу; розвиток соціальної підтримки серед студентів; ефективне інформаційна підтримка та технологічне забезпечення тощо. Крім цього важливим є навчання здобувачів теоретичним та практичним засадам самодопомоги та управління стресом.

Важливо створити середовище, в якому студенти будуть почувати себе в безпеці, відчуватимуть залученість до колективу та повагу до себе. Безпечне середовище зменшує тривожні переживання здобувачів, що позитивно відображається і на навчанні. Важливо сприяти співпраці та командній роботі в студентському колективі. Адже спільна навчальна діяльність та групові проекти сприяють формуванню важливого почуття приналежності до групи та взаємодопомоги, допомагаючи справлятися зі стресом через співпрацю [6]. Використання технологій для створення інтерактивного навчального досвіду (онлайн-симуляції, інструменти для спільної роботи або навчальні ігри) та інтеграція в навчання реальних прикладних кейсів матиме позитивний вплив на залученість, мотивацію та зацікавленість здобувачів. Важливо використовувати по відношенню до суб'єктів освіти відкрите спілкування, яке базується на емпатії, повазі та розумінні. Слід заохочувати відкритий діалог між студентами та викладачами. Здобувачі вищої освіти мають відчувати себе комфортно, висловлюючи свої проблеми та звертаючись по допомогу.

Демонстрація емпатії та розуміння академічних та особистих проблем студентів створює безпечний простір, в якому студенти можуть висловити свої тривоги та переживання. Створення середовища, в якому учні почуватимуться комфортно, звертаючись до педагогів з академічними чи особистими проблемами, може допомогти їм шукати підтримки на ранній стадії, коли вони стикаються зі стресовими ситуаціями.

Розуміючи контекст сучасних умов та вимог середовища, викладачам важливо проектувати збалансоване академічне навантаження та транслювати студентам реалістичні очікування. Важливо уникати фізичного, емоційного та інтелектуального перенавантаження студентів від надмірних та монотонних завдань. Слід сприяти забезпечуванню балансу між навчанням та особистісним життям здобувачів та враховувати індивідуальні особливості здобувачів, які впливають на різний темп навчання; зовнішні стресові фактори, а також надавати гнучкі дедлайни, коли це можливо. Корисним буде розробка індивідуальної освітньої траєкторії, що враховує потреби, ресурси та сильні сторони кожного здобувача. Це зменшуватиме стресори та надаватиме більше можливостей для самостійного навчання, що дозволить студентам брати на себе відповідальність за навчання, розвиватиме впевненість, критичне мислення та навички вирішення проблем.

Не менш важливим є і розвиток мережі підтримки серед студентства. Заохочення підтримки з боку однолітків через групові дискусії може створити відчуття спільноти та дозволити студентам вчитися один в одного конструктивним стратегіям подолання стресу. Розвиток сильної спільноти можна досягти за допомогою заходів з командоутворення, заохочення здобувачів до співпраці та заохочення шанобливого спілкування. Корисними будуть і різноманітні виховні заходи, які допомагатимуть здобувачам у реалізації своїх інтересів, у відпочинку від академічного тиску. Заохочення мати хобі та інтереси поза навчальною діяльністю, допоможе підтримувати баланс між особистим та академічним життям. Також слід приділяти увагу шляхам перенаправлення, адже налагодження партнерства здобувачів із консультантами, соціальними працівниками та фахівцями з психічного здоров'я забезпечить здобувачам своєчасний доступ до додаткових послуг підтримки в разі потреби. Не варто забувати і про зосередженні уваги студентів на зусиллях, прогресі та стійкості, а не лише на оцінках та якості виконаної роботи. Це може зменшити тривогу щодо успішності та сприяти мисленню зростання, яке допомагає студентам впоратися з викликами.

Підсумовуючи, можна зазначити, що у контексті сучасних викликів, спричинених війною та змінами у форматі навчання, створення

комфортного, підтримувального та безпечного освітнього середовища постає ключовою складовою педагогічних умов розвитку стресостійкості здобувачів вищої освіти. Таке середовище сприяє зниженню тривожності, розвитку внутрішніх ресурсів, активізації навчальної мотивації та формуванню почуття належності до академічної спільноти. Реалізація цього підходу вимагає комплексних педагогічних зусиль, що передбачають емпатичне спілкування, гнучкість освітнього процесу, підтримку індивідуальних потреб студентів, розвиток соціальних зв'язків і доступ до професійної допомоги. Лише цілісне бачення освітнього середовища як простору психосоціального розвитку та підтримки дозволить ефективно сприяти збереженню ментального здоров'я молоді та їхній здатності долати стрес у кризових умовах.

Література:

1. Житова, О. П., Бутузова, Л. П. Стан психоемоційного здоров'я студентів в умовах дистанційного навчання. *Освіта і розвиток обдарованої особистості*, 2023. № 3(94), с. 37–41. Режим доступу: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/510>.
2. Каськов, І. Теоретичні аспекти формування стресостійкості студентів ВНЗ до негативних чинників навколишнього середовища. *Вісник Національного університету оборони України. Питання психології*, 2020. № 1(54). С. 104–113. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2020-54-1-104-113>.
3. Кривошей К.Ю. Вплив стресу на здобувачів вищої освіти в умовах військового конфлікту. *Інноваційна педагогіка*. 2023. No 2(71). С. 57–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/71.2.11>.
4. Макаренко, Н. М., Дрібас, С. А. Дистанційне навчання в контексті ефективності студентсько-викладацької взаємодії. *Психологія і педагогіка: методика і проблеми практичного застосування*, 2022. вип. 62. С. 54–60. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/362075488_distance_online_learning_in_the_context_of_the_effectiveness_of_studentteacher_interaction
5. Прокопенко, О. Емоційне виснаження студентів та втома під час війни. *Psychology and Pedagogy: Methodology and Problems of Practical Application*, 2023. № 7(10). с. 3–9. Режим доступу: <https://reicst.com.ua/pmp/article/download/2025-7-10-01/2025-7-10-01>
6. Jennings, P. A., Greenberg, M. T. The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 2009, vol. 79, no. 1, pp. 491–525. DOI: 10.3102/0034654308325693.